

Список літератури

1. Касьянова, Е. Е. Технология плодоовощных лечебно-профилактических консервов [Текст] / Е. Е. Касьянова, Н. В. Липицкая // – Одеса : Астропринт, 1997. – Ч. II. – С. 89–92.

2. Тюрікова, І. С. Використання плодів зеленого волоського горіха для отримання продуктів підвищеної якості [Текст] / І. С. Тюрікова, Г. М. Рибак, Л. П. Холодний // Наукові праці Одеської нац. акад. харч. техн. – 2008. – Вип. 34, т. 2. – С. 168–171.

3. Тюрікова, І. С. Волоський горіх молочної стадії стиглості – джерело БАР [Текст] / І. С. Тюрікова, Г. М. Рибак, Л. П. Холодний // Обладнання та технології харчових виробництв : темат. зб. наук. пр. / ДонДУЕТ – Донецьк, 2008. – Виш. 18. – С. 53–57.

Отримано 30.09.2009. ХДУХТ, Харків.

© І. С. Тюрікова, Г. М. Рибак, В. Я. Плахотін, 2009.

УДК 635.8:664.848

В. М. Пасічний, канд. техн. наук (НУХТ, Київ)

Ю. А. Ястреба, асп. (ПУСКУ, Полтава)

ОБҐРУНТУВАННЯ ПАРАМЕТРІВ СУШІННЯ ГРИБІВ ПІД ЧАС ВИРОБНИЦТВА ПОРОШКОПОДІБНОГО НАПІВФАБРИКАТУ

Досліджено вплив різних режимів сушіння грибів глива звичайна на мікробіологічні показники порошкоподібного напівфабрикату.

Исследовано влияние различных режимов сушки грибов вешенка обыкновенная на микробиологические показатели порошкообразного полуфабриката.

It was investigated influence of the different modes of drying of the pleurotus ostreatus mushrooms on the microbiological indexes of like powder intermediate product

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасні тенденції розвитку харчової промисловості направлені на розширення асортименту м'ясних і молочних продуктів, збагачених біологічно активними речовинами (БАР) та мікроелементами. Комбінування м'ясної сировини з рослинними наповнювачами, які містять у своєму складі БАР дозволяє проводити роботи з розроблення продуктів цільового харчування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій виявив, що особливе місце серед рослинної сировини, яка містить значну кількість біологічно активних речовин (БАР), займають гриби глива звичайна (*P. ostreatus*), вирощені в регульованих умовах.

Гриби даного роду мають низку цінних якостей і переваг перед іншими культивованими грибами. Глива швидко і стабільно росте навіть при внесенні сторонньої мікрофлори на целюлозо- і лігнінвмісних рослинних відходах сільського господарства, харчової і лісопереробної промисловості, робить її вирощування промислово вигідним. У літературних джерелах наводяться дані про лікувально-профілактичні, протипухлинні, радіопротекторні, антивірусні, гіпоглікемічні, імуномодуючі властивості гливи звичайної [1], за рахунок наявних у ній БАР.

Гриби, як швидкопсувний продукт, мають обмежений термін придатності до споживання. Тому для подовження терміну споживання і зменшення мікробіологічного забруднення грибів використовують різні способи консервування.

Одним з таких способів є сушіння. Гриби, здебільшого висушують конвективним способом до вмісту вологи 12...14 %, що практично виключає можливість розвитку більшості мікроорганізмів [2].

У результаті сушіння отримують абсолютно інший продукт з визначеними фізичними і хімічними властивостями, смаковими і ароматичними якостями.

При цьому формування споживчих властивостей і можливості використання сушених грибів залежить від низки факторів: виду, розміру і стану плодових тіл грибів; способів і технологічних рішень сушіння; пакування та зберігання.

Мета та завдання статті. Метою досліджень, результати яких висвітлені у статті, є удосконалення режиму конвективного сушіння грибів глива звичайна, вирощених у регульованих умовах для забезпечення прийнятних мікробіологічних і органолептичних характеристик грибного порошкоподібного фабрикату.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідження останніх років були направлені на вдосконалення методів сушіння, що забезпечать максимальне збереження харчової цінності, смакових і технологічних властивостей грибних фабрикатів.

Вибір способу і режиму сушіння в кожному конкретному випадку залежить від стану висушуваного об'єкту і параметрів повітря, за допомогою якого буде проходити сушіння. Параметри повітря, як сушильного агента повинні забезпечувати збереження пористої структу-

ри тканин грибів, яка в свою чергу, впливає на набухання сушених грибів при обводненні і на ряд інших чинників.

При вивченні різних режимів сушіння грибів низкою авторів рекомендовано для білих грибів сушіння при помірних температурах, що не перевищують 50°C , а при висушуванні пластинчатих грибів (глива звичайна, печериці, лисички та інші) температуру сушильного агенту до 75°C [2]. Ці режими гарантують збереження клітинної структури, проте не забезпечують значного зниження мікробіологічного обсеменіння та інактивацію ферментів.

При температурах, вищих за 75°C , особливо близьких до 100°C , якість сушеного продукту буде залежати від мінімізації часу сушіння.

Нами досліджувався вплив температури теплового агенту та тривалості обробки на зниження мікробіологічного обсеменіння грибів.

Для процесу сушіння є характерним наявність двох періодів – періодів постійної і спадаючої швидкості сушіння, які поділяються за критичним вологовмістом.

Було запропоновано використовувати різні температурні режими на вказаних періодах.

У першому періоді сушіння, коли швидкість випаровування вологи і температура продукту залишаються постійними (як правило, видаляється вільна волога) сушіння сировини проводили при температурі 60°C . Під час другого періоду сушіння, для інтенсивного зниження мікробіологічного забруднення грибів температуру сушильного агенту варіювали в діапазоні $80 \dots 100^{\circ}\text{C}$.

У даний період із продукту видаляється зв'язана волога і поступово зменшується швидкість сушіння за рахунок збільшення енергії зв'язку вологи з матеріалом.

Висушений продукт подрібнювали і просіювали, отримуючи фракцію з розміром частинок до 250 мкм. Одержаний грибний порошок мав кінцеву вологість $9 \dots 10\%$.

Були проведені дослідження впливу температури в другому періоді сушіння на мікробіологічну чистоту грибного фабрикату згідно з діючими медико-біологічними вимогами.

Досліджували вплив варійованих режимів сушіння на кількість мезофільних аеробних і факультативно-анаеробних мікроорганізмів (МАФАНМ), бактерій групи кишкової палички (БГКП), сульфитредукуючих клостридій, патогенної флори, в тому числі бактерій роду сальмонела, а також пліснявих грибів, які характеризують безпечність грибного порошку до споживання.

Мікробіологічні показники готової продукції вивчали відразу після закінчення технологічного процесу. Як контроль було обрано грибний порошок висушений при температурі 60⁰ С. Результати досліджень наведені в табл.

З отриманих експериментальних даних (табл.) видно, що при всіх температурах сушіння у висушених фабрикатах були відсутні бактерії групи кишкової палички (коліформи), в 0,1 г та патогенна мікрофлора в т.ч. бактерії роду *Salmonella*, в 25 г і сульфит-редуючих клостридій, в 0,01 г.

Таблиця – Мікробіологічні показники грибного порошку з грибів глива звичайна

Режими теплової обробки	Мікробіологічні показники			
	Кількість мезофільних аеробних і факультативно-анаеробних мікроорганізм в, КУО/г	Бактерії групи кишкових паличок (коліформи), в 0,001 г	Патогенні мікроорганізми, в т.ч. бактерії роду <i>Salmonella</i> , в 25 г	Сульфит-редуючі клостридії, в 0,01 г
t=60 ⁰ С, τ= 10 хв.	12,61 · 10 ⁵	Не виявлено	Не виявлено	Не виявлено
t=60 ⁰ С, τ= 30 хв.	9,37 · 10 ⁵	Не виявлено	Не виявлено	Не виявлено
t=60 ⁰ С, τ= 60 хв.	7,44 · 10 ⁵	Не виявлено	Не виявлено	Не виявлено
t=80 ⁰ С, τ= 10 хв.	5,01·10 ⁵	Не виявлено	Не виявлено	Не виявлено
t=80 ⁰ С, τ= 30 хв.	19,62 · 10 ⁴	Не виявлено	Не виявлено	Не виявлено
t=80 ⁰ С, τ= 60 хв.	12,03 · 10 ⁴	Не виявлено	Не виявлено	Не виявлено
t=100 ⁰ С, τ= 10 хв.	8,45 · 10 ⁴	Не виявлено	Не виявлено	Не виявлено
t=100 ⁰ С, τ= 30 хв.	7,53·10 ⁴	Не виявлено	Не виявлено	Не виявлено
t=100 ⁰ С, τ= 60 хв.	6,05 · 10 ⁴	Не виявлено	Не виявлено	Не виявлено

Однак при температурі сушіння 60°C загальна кількість МАФАНМ знижувалась всього в 1,6...1,7 рази при досягненні контрольних значень за вологою продукту. При цьому і кінцевій точці сушіння (година сушіння) загальна кількість МАФАНМ перевищувала допустимі норми ($5,0 \cdot 10^5$ КУО/г).

У зразках, які висувувалися при температурах $80 \dots 100^{\circ}\text{C}$ загальна кількість МАФАНМ вже при мінімальному часі сушіння відповідала або була нижче допустимої норми і складала $19,62 \cdot 10^4$ і $5,01 \cdot 10^5$ КУО/г вже при 10 хвилинному сушінні відповідно при 100°C і 80°C . Причому зразки що сушилися при 80°C мали кращі органолептичні показники.

На основі отриманих даних було проведено математичне моделювання процесу та побудовано графічне зображення (рис.).

Графічне представлення залежності кількості мікроорганізмів від температури і тривалості сушіння (рис.) вказує на чітку залежність кількості МАФАНМ від температури і часу експозиції на стадії сушіння.

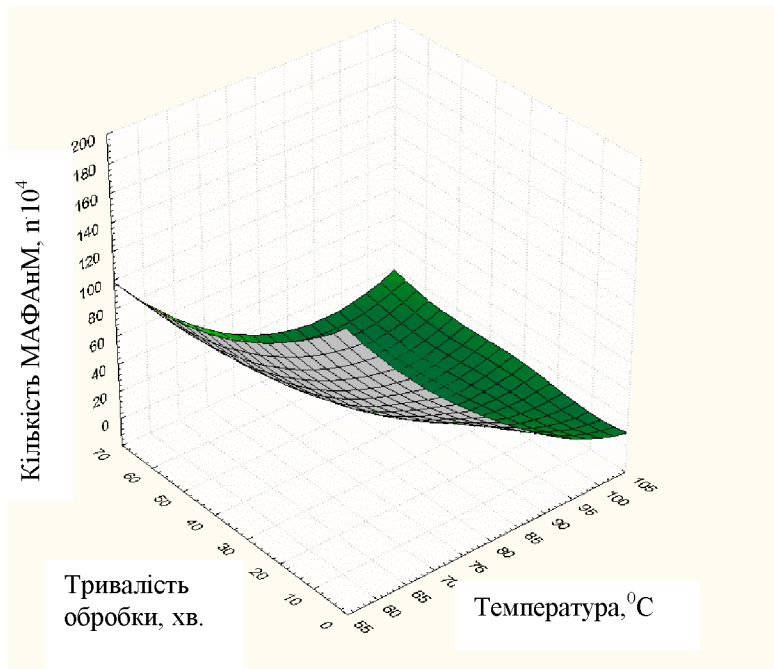

Рисунок – Залежність кількості мікроорганізмів від температури і тривалості сушіння

Таким чином, експериментально встановлено, що при температурі 80°C і тривалості сушіння 30...60 хв. забезпечується досягнення достатнього рівня загального мікробіологічного обсеменіння МАФАНМ грибного напівфабрикату і пригнічення життєдіяльності шкідливих мікроорганізмів. При цьому, вказана температура дозволяє зберегти БАР рослинної сировини та отримати продукт з високою харчовою цінністю і органолептичними показниками.

Висновки. Отримані результати досліджень дозволяють зробити висновок, що досліджені режими конвективної сушки дозволяють досягти значного зменшення мікробіологічного забруднення порошкоподібного грибного фабрику з гливи звичайної, що дозволяє розширити його використання у технологіях харчових продуктів з обмеженими значеннями по мікробіологічному забрудненню сировини для їх виробництва.

Обґрунтовано технологічні режими двостадійного конвективно-го сушіння гливи звичайної для досягнення мікробіологічних показників, відповідно до медико-біологічних вимог до сировини для широкого класу харчових продуктів.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Якість продуктів, які отримують термічними методами обробки, значною мірою залежить від комплексу біохімічних процесів, які відбуваються. З метою розробки і удосконалення технології створення нових продуктів із грибним порошкоподібним фабрикатом із заданими властивостями планується вивчення функціонально технологічних характеристик фабрику і його хімічного складу.

Список літератури

1. Морозов, А. И. Выращивание вешенки [Текст] / А. И. Морозов. – М. : АСТ ; Донецк : Сталкер, 2003. – 46 с.
2. Экспертиза грибов [Текст] : учеб.-справ. пособие / И. Э. Цапалова, В. И. Бакайтис, Н. П. Кутафьева, В. М. Позняковский. – Новосибирск : Изд-во Новосиб. ун-та : Сиб. унив. изд-во, 2002. – 256 с.
3. Инновационные технологии в пищевой промышленности [Текст]: VII Междунар. конф., 2-3 октября 2008 г. : [материалы] / Научно-практ. центр по прод. – Минск : Научно-практ. центр Нац. акад. наук Беларуси по механизации сельского хозяйства, 2008. – 384 с.

Отримано 30.09.2009. ХДУХТ, Харків.
© В.М. Пасічний, Ю.А. Ястреба, 2009.